

צרכי משפחות במעבר לדיור עצמאי בקהילה

רוית אפרתי, יעל שרגא-רויטמן ואורלי אללוף

אוקטובר 2024

מתווה ההצגה

01 מטרת המחקר

02 מתודולוגיה

03 ממצאים - תפקיד המשפחה

04 ממצאים - עמדות וחששות

05 ממצאים - צרכים

06 ממצאים - אתגרי התוכנית

07 ממצאים - מענים קיימים

08 המלצות - מענים ומודל התערבות

09 סיכום

10 דיון

מטרות ומוקדי המחקר

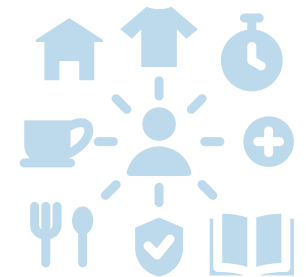
מטרת העל

- לבחון את צרכי המשפחות במעבר למגורים עצמאיים בקהילה של אנשים עם מוגבלות, כדי לספק בסיס מידע לעיצוב מודל תמיכה מיטבי עבורן

מוקדי המחקר

עמדות

- עמדות כלפי מגורים עצמאיים בקהילה
- חששות ודילמות

צרכים ומענים

- צרכי המשפחות בשלבי המעבר השונים
- מענים קיימים במדינת ישראל ובמדינות נוספות
- שביעות רצון מהמענים בתוכנית

מתודולוגיה

סקירת ספרות

משפחות בתהליך המעבר של צעירים עם
מוגבלות לחיים עצמאיים בקהילה

כלים איכותניים

ראיונות עם משפחות (15)
ראיונות עם משתתפים (7)
ראיונות עם בעלי תפקיד (9)

כלים כמותיים

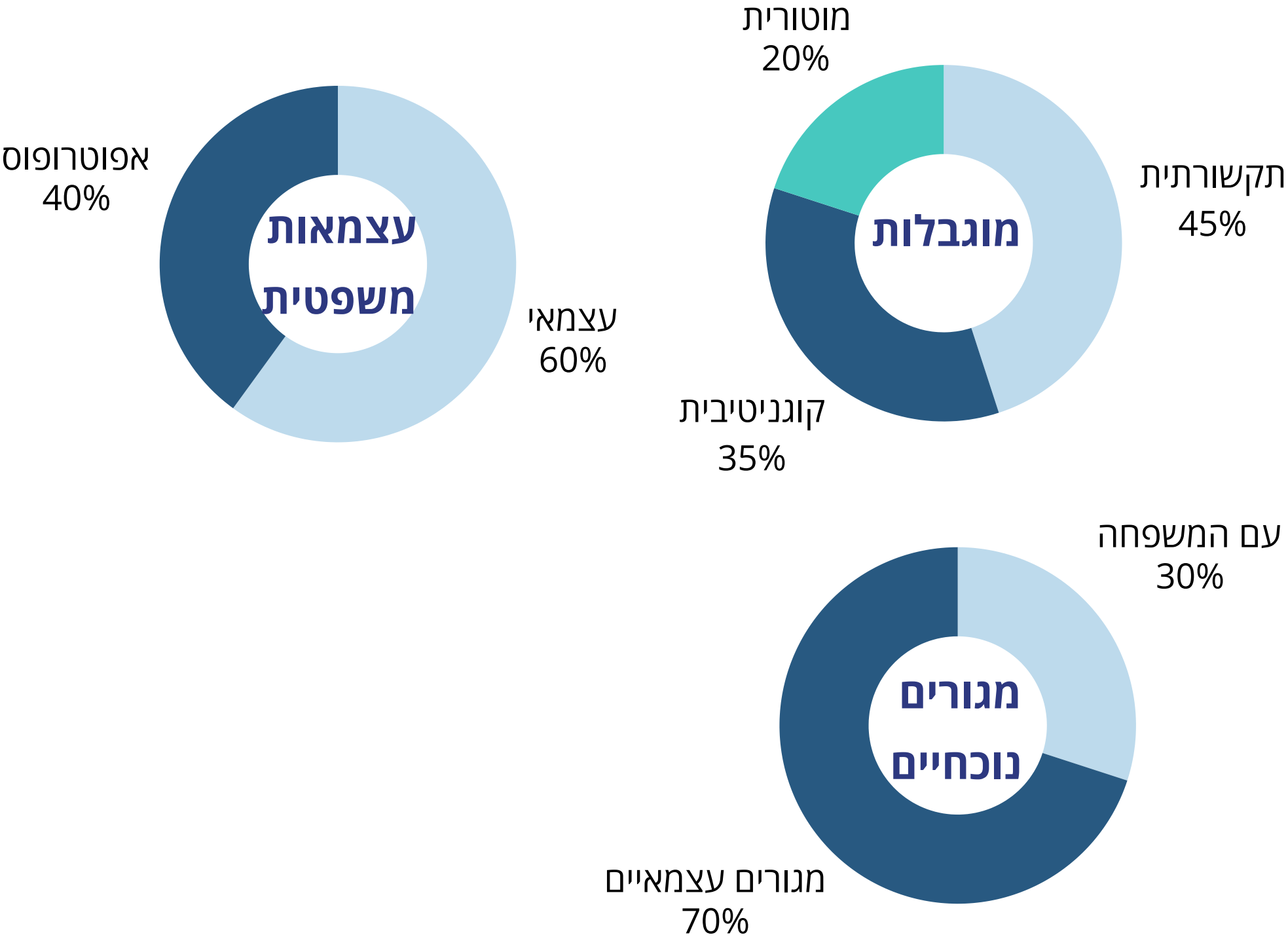
שאלונים למשפחות (20)

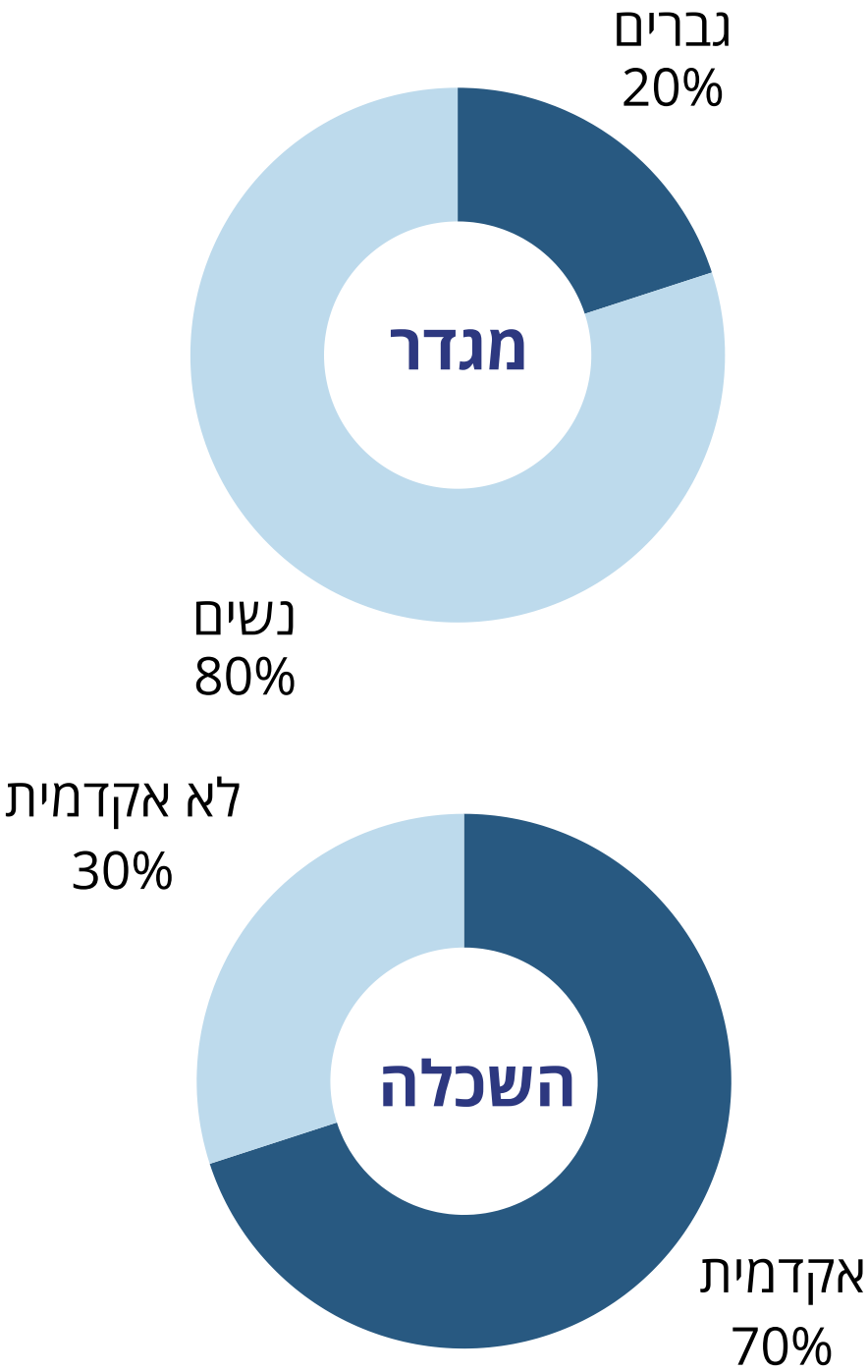
מאפיינים דמוגרפיים

שאלון משפחות

משתתפים

משפחות

ממצאים

תפקיד המשפחה

ראיונות וסקירת ספרות

” כאילו לתמוך בדייר, שכאילו
'כן, אתה יכול, אפילו שזה
קשה לך, אנחנו פה, כן, יש
את המשפחה, אוהבים אותך'
– כאילו לתמוך בדייר או
בדיירת. זה חשוב כי זה
תהליך קשה" (משתתף/ת
בתוכנית)

”

- ממלאת תפקיד משמעותי בתהליך המעבר.
- מהווה גורם מרכזי בהשפעתה על הצלחתו.
- ניכרת חשיבותה בתמיכה שהיא מספקת לאורך כל שלבי המעבר.

עמדות כלפי המעבר

ראיונות

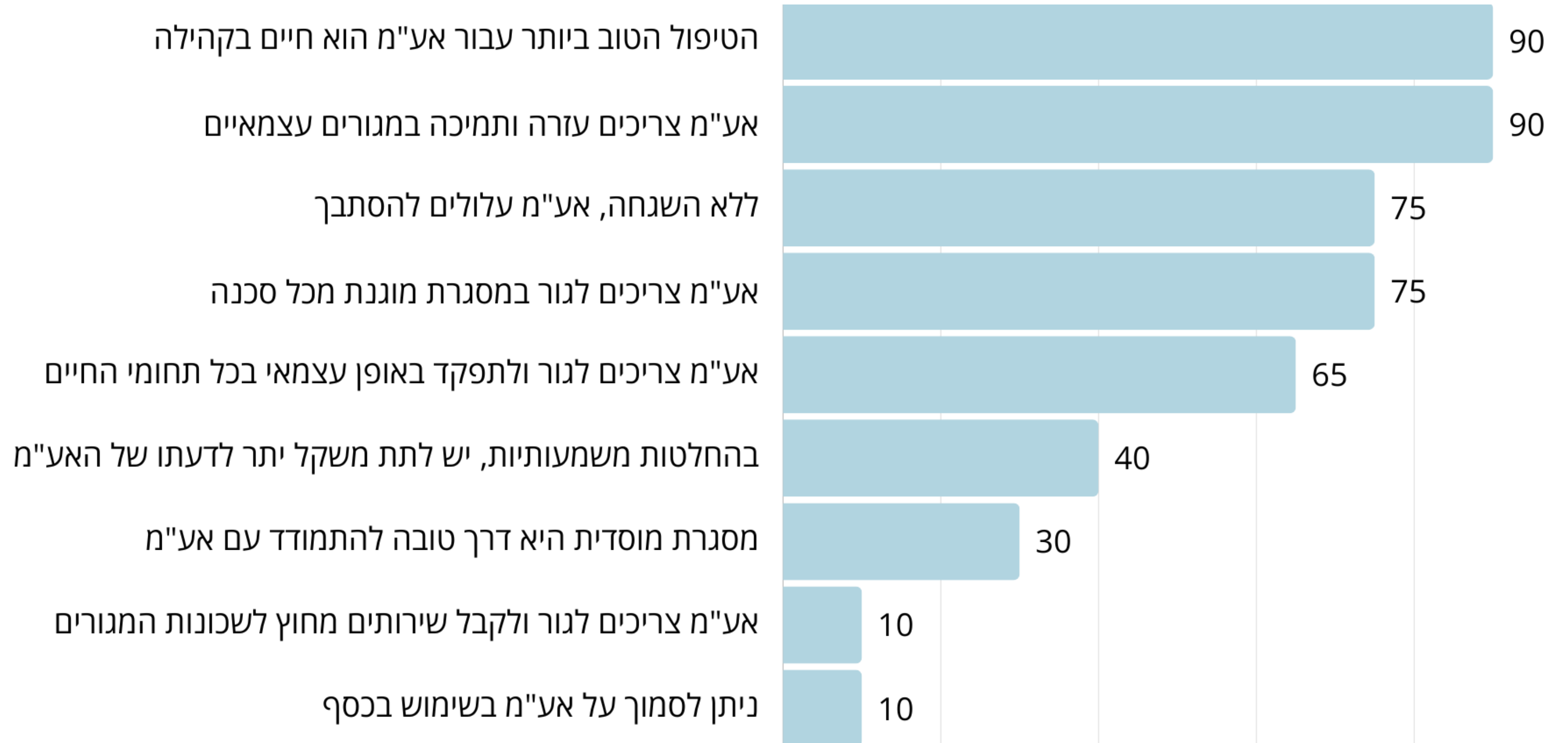
האופציה (של דיור עצמאי)
מאוד מנצנצת, ומאוד
קורצת ... אבל זו אופציה לא
מושלמת עבור אדם בתפקוד
נמוך כמו הבן שלי."
(משפחה טרום החלטה)

- הכרה בחשיבות
- העדפה למגורים עצמאיים על פני מסגרות אחרות
- מנגד, חששות ואף התנגדות

עמדות כלפי מגורים עצמאיים בקהילה

שיעור המשיבים "במידה רבה" או "במידה רבה מאד" ($n=20$)

שאלון משפחות

אתגרי השינוי

בשלות התוכנית והמשכיות
התמיכה

דאגה כלכלית

בדידות

בטיחות ומוגנות

יכולת התנהלות עצמאית

”זה מרגיש כמו, כאילו רחוב, עכשיו
תדמייני – זה רחוב שהוא רחוב
חד סטרי, אוקי? שפה מאחוריי
כבר שמו שלט "אין כניסה",
כלומר אם אני ארצה לחזור, אני
לא יכולה לחזור אחורה, אבל אם
אני רוצה להתקדם קדימה לכיוון
הזה של דירה בקהילה, דיור נתמך
מעובה, הכביש הזה נראה עוד לא
סלול... (משפחה טרום החלטה)

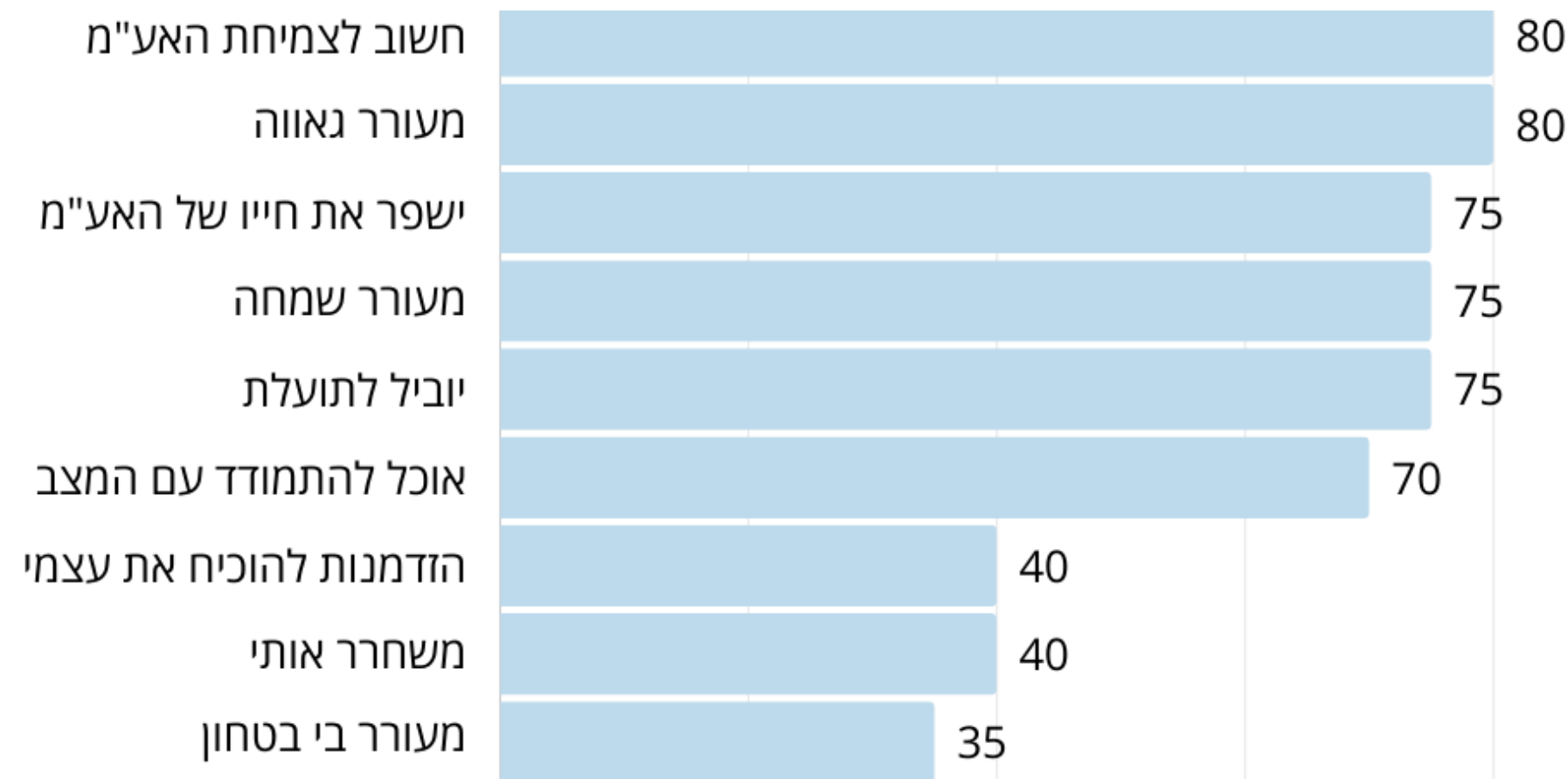
”הוא צריך את הליווי בדברים הכי
בסיסיים, אפילו לתכנן סדר יום,
או דברים כאלה, דברים שהוא
מתקשה, למרות שהוא מה
שנקרא 'מבין את העולם בדרכים
מאוד מאוד מורכבות', אבל את
הדברים הכי פשוטים, שללכת
לסופר - זה דברים שהם מורכבים
בשבילו. זאת אומרת יש פה
דיסוננס מאוד מאוד גדול בנושא
הזה" (משפחה בשלב המעבר)

תחושות כלפי דיור בקהילה

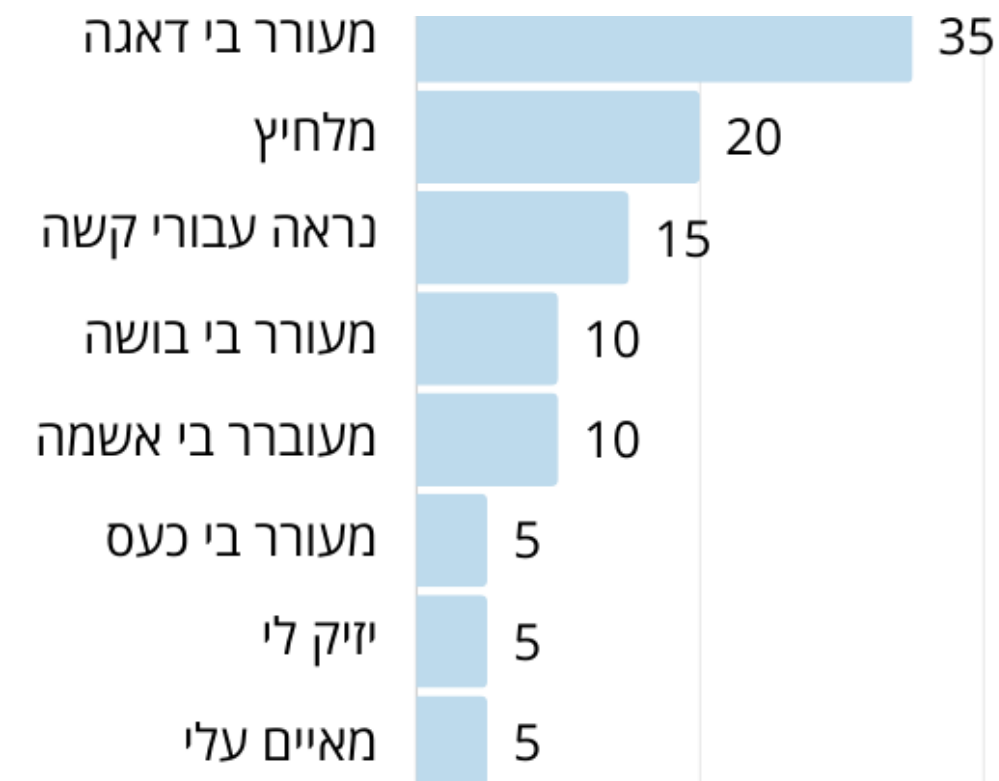
שיעור המשיבים "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד" ($n=20$)

שאלון משפחות

צמיחה והעצמה אישית

דחק ואיום

מעורבות בקבלת החלטות

ראיונות

אנחנו בעיקרון נותנים להם להרגיש שהם שותפים, זה לא אומר שהם החליטו, כי אנחנו רואים לפעמים את המצוקות או את הקשיים, את יודעת, בתמונה הרחבה יותר, והבנו שהשיקולים למעבר הם הרבה יותר גדולים" (משפחה בשלב המעבר)

מעורבות מינימלית

ניסיון לאזן את מידת המעורבות

שותפות מלאה

צרכי משפחות

ראיונות

אני צריכה למצוא לה בית, כאילו בית לחיים, אני צריכה למצוא לה פתרון. בואי נגיד שאני צריכה למצוא את הפתרון הזה כל זמן שאני בחיים, ואני גם במצב ללוות אותה בתהליך הזה, כי ככל שהזמן מתקדם, אני לא אהיה שם כבר לעזור לה. אז זה מה שאני צריכה כרגע, זה מה שהכי, הכי הכי דחוף." (משפחה טרום החלטה)

הם צריכים שיקשיבו להם ושייקחו את הידע שלהם על האדם בכבוד. זה לא שהידע שלהם הוא בהכרח הכי אובייקטיבי... שהמקום שלהם והידע שלהם כמי שמכירים את הילדים שלהם מהרגע שהם נולדו, "מתמיד" מה שנקרא – שהידע שלהם יישמע, ויילקח בחשבון, ויהיה חלק מהשיח" (בעל/ת תפקיד בתוכנית)

מידע ושקיפות התהליך

מעורבות בקבלת החלטות

מידע ונגישות לזכויות

תמיכה כלכלית

ליווי ותמיכה רגשית

תמיכה ותכנון לטווח ארוך

מערך שירותים תומכים בקהילה

הפצת התוכנית

צרכי משפחות (n=20)

שאלון משפחות

פיתוח מיומנויות לתמיכה בעצמאות האע"מ

מיצוי זכויות

תמיכה חברתית

תמיכה רגשית

מידע וקישור לשירותים בקהילה

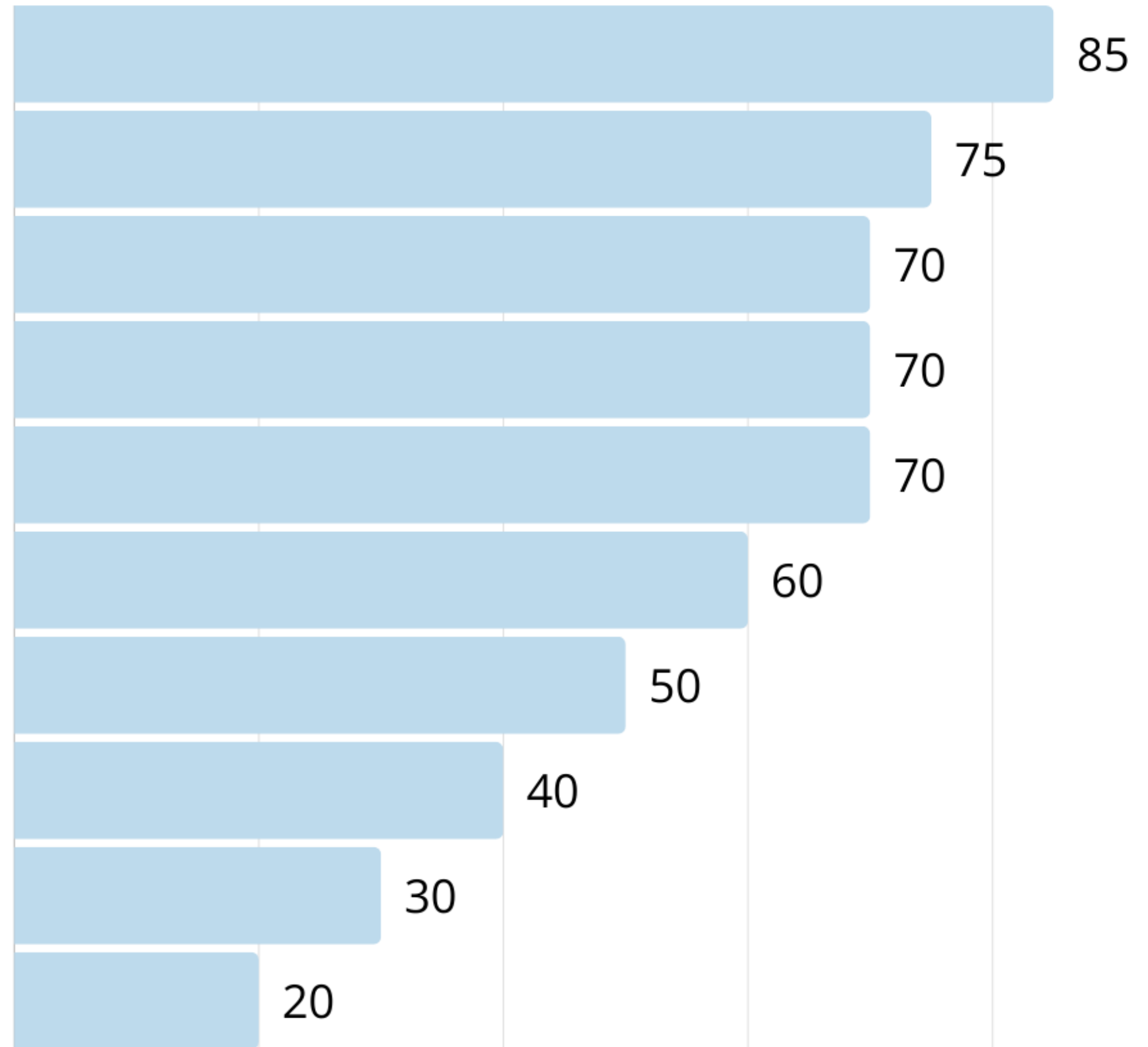
מידע על אפשרויות דיור בקהילה

מידע על תוכנית התמיכה

התאמות דיור טוכנולוגיות מסייעות

תכנון תהליך המעבר

אחר

צרכי משתתפים

ראיונות

” זה תהליך קשה, כאילו אם לא רגיל או רגילה לגור לבד, אז זה כן, זה כן, זה טוב...זה חשוב שהמשפחה תומכת אפילו, וקורים דברים כאלה, זה כן, זה מאוד חשוב, כי אני רואה הרבה משפחות שלא תמיד הן פה [...] והם לא באים, פעם כן באים, לא באים. לפעמים אימא שלי הייתה מביאה דברים – זה כן, זה חשוב לי שהמשפחה עושה דברים”
(משתתף/ת בתוכנית)

תמיכת המשפחה בתהליך
המעבר

ליווי ומעקב

תמיכה רגשית

התאמה אישית

מקורות תמיכה

ראיונות

המשפחות עצמן לא מוכרות
לא בחוק וגם לא כפונקציה
שזקוקה לסיוע. ... אני לא
מקבלת מאיזשהו גורם מקצועי
שהוא לא פרטי איזשהו סיוע.
הסיוע שאני נתמכת בו זה
דברים פרטיים, או קבוצות
ווטסאפ שהרבה מהן אני
מנהלת, קבוצות בפייסבוק. ...
אין איזה גורם מהמדינה שתומך
במשפחות, ממש לא" (משפחה
למשתתף/ת בתוכנית).

- קיים פער בין הצרכים לבין המענים
הקיימים.
- במצב הנוכחי מרבית הנטל נופל על
המשפחות עצמן שפונות לאפיקים
חיצוניים לקבלת סיוע.
- הגורם שאמור להיות אמון על מתן
התמיכה נדרש להיות בעל הכשרה
לעבודה עם משפחות.

אתגרי התוכנית

ראיונות

**פער בין ציפיות להיקף המענה
במסגרת התוכנית**

**מתח בין הרצון לקדם אוטונומיה
למידת מעורבות ההורים**

עבודת הצוות מול המשפחות

**התאמת התוכנית למשתתפים
ללא עורף משפחתי**

”בסוף כשאתה נכנס למשפחה ואתה
הופך להיות שם משמעותי, אז
לפעמים יכולים לבקש ממך פתאום
דברים שהם לא קשורים, או לנסות
למתוח קצת את הגבולות של הליווי
שלנו. וכשאתה מדריך בודד בשטח,
לא תמיד זה קל להחזיק גבולות, גם
אם אתה מכיר אותם כשאתה בתוך
משפחה, ויכולים לתת לך פתאום כל
מיני משימות לעשות, שמשו מרגיש
לך שהן כזה בטווח האפור... ואנחנו
צריכים שנייה להכיל אותם, וגם שם
להציב גבולות” (הנהלת התוכנית)

שביעות רצון, תרומות והשפעות

ראיונות

”מפתיע אותי שהוא מאושר, וזו הייתה החלטה מאוד קשה לצאת ממשומו מסגרתי כזה, וללכת ככה לעזוב את המערכת המוכרת והידועה. ואני כל כך שמחה, אני חושבת שזה כל כך נכון. וזה בדיוק הזמן והחלון הזה שיעשה בעצמו עוד כשרת דרך של עצמאות, ושל חוזק וחוסן, ובטחון עצמי - הוא לא היה מצליח להשיג אותם בשום מסגרת אחרת” (משפחה למשתתף/ת בתוכנית)

- שביעות רצון גבוהה והכרה בתרומה המשמעותית של התוכנית
- הכרה בתרומת התוכנית: בהתפתחות האישית, החברתית ובאיכות החיים.

שביעות רצון מצוות התוכנית

שיעור המשיבים "במידה רבה" או "במידה רבה מאד" ($n=20$)

שאלון משפחות

פתרונות קיימים

סקירת ספרות

מיקוד אדם - משפחה

תוכניות ומרכזים
לטיפול קהילתי

עקרונות

- שמירה על אוטונומיה
- דיאלוג
- שקיפות
- נגישות שפתית

התאמה נדרשת

- מפותח בתחום בריאות הנפש
- לא ממוקד לדיור עצמאי בקהילה

המלצות

- יצירת מודל תמיכה הוליסטי;
- ליווי לאורך כל שלבי המעבר;
- הכשרת מתאמי תמיכה ייעודים לתמיכה במשפחות;
- שילוב מגוון אמצעי תמיכה (ליווי אישי, סדנאות הכנה וקבוצות תמיכה);
- יצירת פלטפורמות לדיאלוג מתמשך בין אנשי המקצוע למשפחות (פורום משותף);
- הפצת המידע אודות התוכנית;
- הכשרה לצוות התוכנית לעבודה עם משפחות;
- חיזוק שיתוף הפעולה בין כלל הגורמים לצורך מתן מענה למשפחות;
- המשך מחקר לבחינת הצרכים ופיתוח מענים מותאמים למשפחות.

מודל התערבות מוצע

פתרון מוצע	אתגר מרכזי	שלב
הפצת התוכנית בפורומים שונים	חוסר ידע ועמדות שליליות	reaching out
ליווי פרטני: מתן מידע וסיוע בעיבוד התחושות כלפי המעבר	חשש משינוי והתמודדות עם חוסר ודאות	טרום קבלת ההחלטה
ליווי פרטני: שיח על התפקיד של המשפחה בתהליך	עומס על המשפחה	הכנה למעבר
ליווי פרטני: תמיכה רגשית, סיוע במיצוי זכויות ובהתארגנות	קשיים רגשיים, לוגיסטיים ובירוקרטיים	מעבר והתאקלמות
קבוצות תמיכה למשפחות	מתחים וקונפליקטים אפשריים בין האדם לבין המשפחה	התבססות
מפגשים פרטניים תקופתיים	חששות לגבי שינויים במצב הבריאותי של האדם	מעקב

• בכל שלבי המודל ינתן הליווי למשפחה ולאדם עם המוגבלות באופן נפרד או במשותף בהתאם לצורך, תוך שמירה על זכויותיו.

סיכום

- למשפחה תפקיד מרכזי במעבר לדיור עצמאי בקהילה עבור אנשים עם מוגבלות.
- המחקר מצביע על עמדות דואליות כלפי המעבר - הכרה בחשיבות לצד חששות.
- מהמחקר עולים מגוון צרכים של המשפחות, כגון: מידע, תמיכה מתמשכת ושותפות.
- המענים הפורמליים הקיימים כיום למשפחות הם חלקיים.
- הממצאים מחזקים את נקודת המוצא של מפתחי התוכנית לגבי החשיבות בפיתוח מענים למשפחות.
- מומלץ מודל תמיכה הוליסטי ממוקד אדם-משפחה לצד חיזוק שותפויות בין משפחות לאנשי מקצוע.

דיון

- יישום מודל אדם-משפחה
- גיבוש מערך התמיכה
- הכשרת אנשי מקצוע
- תעדוף ופיתוח מענים

ועוד

תודה רבה